

14 Ноември

Светски ден на дијабетесот

На глобално ниво, околу 422 милиони возрасни лица живееле со дијабетес во 2014 година, во споредба со 108 милиони во 1980 година. Глобалната преваленца на дијабетес е речиси двојно зголемена од 1980 година, од 4,7 отсто на 8,5 отсто кај возрасната популација. Еден од факторите на ризик се прекумерната тежина или дебелина. Во текот на изминатата деценија, преваленцата на дијабетес се зголемила побрзо во земјите со низок и среден приход отколку во земјите со високи приходи.

Дијабетесот е главна причина за слепило, откажување на бубрезите, срцев удар, мозочен удар и ампутација на долните екстремитети. Здравата исхрана, физичката активност и избегнувањето на употребата на тутун може да го спречат или одложат дијабетесот тип 2. Дијабетесот може да се третира и неговите последици да се избегнат или одложат со лекови и редовен скрининг.

Во 2007 година Генералното собрание ја усвои резолуцијата 61/225 со која го прогласи 14 ноември како Светски ден на дијабетесот. Документот ја препозна „итната потреба за продолжување на мултилатералните напори за промовирање и подобрување на здравјето на луѓето и обезбедување пристап до третман и образование за здравствена заштита“.

Мотото за Светскиот ден на дијабетесот од 2021 до 2023 година е - Пристап до грижа за дијабетес. 100 години по откривањето на инсулинот, милиони луѓе со дијабетес ширум светот не можат да пристапат до потребната нега. На луѓето со дијабетес им е потребна постојана грижа и поддршка за да се справат со нивната состојба и да се избегнат компликации.

Стогодишнината од откривањето на инсулинот претставува единствена можност да се донесат значајни промени за повеќе од 460 милиони луѓе кои живеат со дијабетес и за милионите повеќе изложени на ризик.

Дијабетесот е хронична болест, која се јавува кога панкреасот не произведува доволно инсулин или кога телото не може ефикасно да го користи инсулинот што го произведува. Ова доведува до зголемена концентрација на гликоза во крвта (хипергликемија).

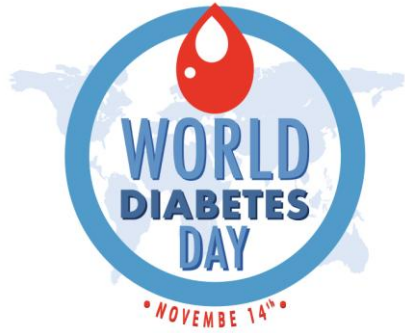
Дијабетесот тип 1 се карактеризира со недостаток на производство на инсулин. Дијабетесот тип 2 е предизвикан од неефикасната употреба на инсулин од телото. Често произлегува од прекумерна телесна тежина и физичка неактивност.

Гестацискиот дијабетес е хипергликемија која првпат се препознава за време на бременоста.

Ноември 2022 година
<https://www.freepik.com/>

Подготвил: Вјолца Бериша, дипл. проф. по одделенска настава/
Одделение за социјална медицина

Извор: <https://www.un.org/en/observances/diabetes-day>
Пристапено на 11.11.2022

14 Nëntori

Dita Botërore e Diabetit

Në nivel global, rreth 422 milionë të rritur jetonin me diabet në vitin 2014, krahasuar me 108 milionë në vitin 1980. Prevalenca globale e diabetit është pothuajse dyfishuar që nga viti 1980, nga 4.7% në 8.5% në popullatën e rritur. Një nga faktorët e rrezikut është mbipësia ose obeziteti. Gjatë dekadës së fundit, prevalenca e diabetit është rritur më shpejt në vendet me të ardhura të ulëta dhe të mesme sesa në vendet me të ardhura të larta.

Diabeti është shkaku kryesor i verbërisë, dështimit të veshkave, sulmit në zemër, goditjes në tru dhe amputimit të gjymtyrëve të poshtme. Një dietë e shëndetshme, aktiviteti fizik dhe shmangia e përdorimit të duhanit mund të parandalojnë ose vonojnë diabetin e tipit 2. Diabeti mund të trajtohet dhe pasojat e tij të shmangen ose të vonohen me mjekim dhe kontroll të rregullt.

Në vitin 2007, Asambleja e Përgjithshme miratoi rezolutën 61/225 duke shpallur 14 Nëntorin si Ditën Botërore të Diabetit. Dokumenti pranoi "nevojën urgjente për të vazhduar përpjekjet shumëpalëshe për të promovuar dhe përmirësuar shëndetin e njeriut dhe për të ofruar qasje në trajtimin dhe edukimin për mbrojtje shëndetësore."

Tema e Ditës Botërore të Diabetit 2021-2023 është – Qasja në Kujdesin për Diabetin. 100 vjet pas zbulimit të insulinës, miliona njerëz me diabet në mbarë botën nuk mund të kenë qasje në kujdesin që kanë nevojë. Njerëzit me diabet kanë nevojë për kujdes dhe mbështetje të vazhdueshme për të menaxhuar gjendjen e tyre dhe për të shmangur komplikimet.

Njëqindvjetori i zbulimit të insulinës paraqet një mundësi unike për të sjellë ndryshime domethënëse për më shumë se 460 milionë njerëz që jetojnë me diabet dhe miliona të tjerë në rrezik.

Diabeti është një sëmundje kronike që shfaqet kur pankreasi nuk prodhon mjaftueshëm insulinë ose kur trupi nuk mund ta përdorë në mënyrë efektive insulinën që prodhon. Kjo çon në një përqendrim të shtuar të glukozës në gjak (hiperglicemia).

Diabeti i tipit 1 karakterizohet nga mungesa e prodhimit të insulinës. Diabeti i tipit 2 shkaktohet nga përdorimi joefektiv i insulinës nga trupi. Shpesh rezulton nga pesha e tepërt trupore dhe pasiviteti fizik.

Diabeti gestacional është hiperglicemia që njihet për herë të parë gjatë shtatzënisë.

Nëntor 2022

<https://www.freepik.com/>

Përgatiti: Vjollca Berisha, prof. e diplomuar për mësim në grup klasor/
Reparti i Mjekësisë Sociale.

Burimi: <https://www.un.org/en/observances/diabetes-day>

E Publikuar më datë 11/11/2022